

Vinil. Discs i caràtules d'artistes

L'àmbit espanyol

Victor Nubla

Durant pràcticament tot el segle XX, el suport més popular i qualitatiu per a la música enregistrada ha estat el disc de vinil. Mai la música havia pogut ser emmagatzemada tan exhaustivament com per arribar a constituir un fons històric documental de primera mà, com el que ara tenim a l'abast, per conèixer la cultura musical del segle passat. Tampoc podia preveure's que els embolcalls d'aquests suports adquirissin amb els anys la categoria de suports d'art per si mateixos, i que la seva lectura aportés tantes o més dades que l'escolta dels continguts que presenten. Però així ha estat. El resultat de la recerca sobre les caràtules dels discs de vinil publicats a Espanya entre els seixanta i els vuitanta ens proporciona una lectura de la pròpia història que evidencia que la música s'actualitzava poc a casa nostra, excepcions apart, i que de fora n'arribava molt poca. Causa d'això va ser l'aïllament cultural patit precisament durant les dècades en què a mig món es produïen convulsions que van donar pas a una sèrie de novetats absolutes: entre altres, la joventut va esdevenir una classe social amb decisions i poder adquisitiu propis, i la música va ser (i és) la seva principal eina de comunicació generacional i intergeneracional. Però, al mateix temps, el nostre microclima creatiu va desenvolupar òrgans adequats a funcions diferents de les que l'Occident pròsper i moderadament globalitzat manegava.

Cal establir alguns paral·lelismes per adonar-se ràpidament que durant els seixanta, a països com Alemanya, Anglaterra o els Estats Units, les actituds polítiques crítiques expressades en la creació musical es poden vincular, a la generació de compositors involucrats en la recerca electroacústica, en la ruptura del free-jazz o en l'electrificació i el trencament del rock amb la seva tradició. A Espanya, mentre el règim tancava els incipients laboratoris de recerca electroacústica --els fundadors dels quals treballaven generalment a l'estranger--, i l'aïllament informatiu impedia l'arribada de música estrangera --que el rock i el pop, gèneres altament imitatius, precisaven per poder existir i ser autòctons després--, la postura crítica i l'esperit progressista es van manifestar a través de la cançó d'autor (la cançó protesta) i van ser les portades dels seus discs les que sovint van ser realitzades expressament per artistes contemporanis. Valgui aquest exemple per encetar un camp de significat que el visitant a l'exposició podrà confirmar per si mateix. Ara ens haurem de parar a considerar altres trets fortament singulars del procés historicocultural espanyol: l'excel·lent importància durant els setanta del còmic com a vehicle d'expressió social i generacional de postures radicals, crítiques, *underground* o fora del sistema; i el transvassament, durant els vuitanta, de molts dibuixants al món del disseny i la il·lustració fins a la pintura. La sorprenent proliferació de músics de l'àmbit local implicats en les arts plàstiques com a creadors, potser és un tret idiosincràtic de l'irremeiable *underground* en el qual s'ha desenvolupat la producció discogràfica, o una mostra de multidisciplinarietat renaixentista, però ha donat com a resultat una col·lecció molt interessant de caràtules i una característica específica de la nostra cultura local.

Sembla que la paraula «excepcionalitat» és la més recurrent quan tractem d'explicar la creació artística vinculada a la producció discogràfica durant els anys en què tan freqüentment es vivia sota l'estat d'excepció. Després arribarien el vídeo i la imatge d'ordinador que, en les caràtules dels discs de vinil, no passarà de l'estètica pixelada perquè, quan la indústria i el mercat de la música a Espanya es van equiparar als nivells europeus, van arribar els CD. Però això ja forma part d'una altra història...

Volem remarcar que el contingut d'aquesta secció de l'exposició prové de diverses col·leccions privades, per tant, no és exhaustiu ni té un esperit «completista», tot i que creiem que sí proporciona una visió prou ample i eclèctica. El criteri de la mostra d'aquesta secció es basa en la tècnica o l'àmbit de creació al qual pertany l'autor de la caràtula i es desenvolupa per dècades. Així, obtenim cinc grans línies:

1) Treballs realitzats per pintors o artistes eminentment plàstics

Podríem dir que és la forma més «clàssica» de col·laboració, comú a tots els països i, al nostre, especialment interessant en l'àmbit de la cançó d'autor durant els seixanta i els setanta.

2) Treballs realitzats per il·lustradors i fotògrafs

També molt rellevant en les dècades dels seixanta i els setanta, a l'entorn dels moviments pop i progressiu. És un testimoni molt valuós de l'estètica pop a Espanya.

3) Treballs realitzats per dibuixants de còmic

Entre els setanta i els vuitanta, en l'àmbit de la «movida» a Madrid i també a Barcelona, el còmic té una gran importància; molts autors passaran dels còmics a les galeries d'art en aquest salt de dècades. L'estètica del fanzine també s'hi incorpora.

4) Treballs realitzats per dissenyadors

No parlem de dissenyadors especialitzats en caràtules de discs, sinó d'altres que van col·laborar amb els músics esporàdicament però amb resultats especialment rellevants, situació que coincideix amb el moment de més prestigi del disseny català, en la dècada dels vuitanta.

5) Treballs realitzats pels mateixos músics

Potser com a conseqüència de determinats models d'autogestió que el precari panorama de la producció i la difusió va ocasionar, però també, especialment a Catalunya, com un efecte de la multidisciplinarietat característica de la creació local, una molt interessant col·lecció de caràtules realitzades pels intèrprets mateixos dels discs deixa constància d'aquest fet singular.

Victor Nubla, 2006

Secció co-comissariada per Victor Nubla amb la col·laboració de Jordi Segura, Joan Ramon Guzmán i Pedro G. Romero.

www.macba.es

© del text Victor Nubla, 2006